

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

|| سال دوم || ویژه نامه ۲۸۶ ||

مدیر گروه تاریخ مؤسسه امام خمینی
دو گفت‌وگو با قدسی مطرح کرد

رهنمودهایی از
سیره اجتماعی و
اخلاقی امام کاظم

ع

A portrait of a religious leader with a white beard and turban, wearing a brown robe, set against a teal background.

سبک و سیاق معماری در گاه جدید رواق حضرت زهرا (ع)
در گفت‌وگو با مهندس «محمد علی بیابانی»
معمار حرم‌های مطهر ائمه معصومین (ع)

حس ناب زیارت در سایه سار معماری اسلامی ایرانی

بادداشت / بهمن دهستانی

زیارت کاظمیہ

نماد قدرت و هویت شیعیان

زیارت خوانی صادق آهنگران و میثم مطیعی در حرم رضوی

دوردستها

بازسازی یک مسجد ۵۰۰ ساله

حدود ۳۲۰ سال پیش که اتریش به «سارایوو» حمله کرده بود، ژنرال فرانسوی تبار ارتش اتریش مسجد شهر را به آتش کشید تا به تصور خودش چیزی از آن باقی نماند. آن زمان مسجد «لوبینا» بیشتر از ۲۰۰ سال عمر داشت و آتش سوزی سبب شد به طور کامل بسوزد. با این همه باقی‌مانده بنای مسجد را مسلمانان هر طور بود بازسازی و حفظ کردند تا برسد به امروز و قرن بیست و یکم. «مهر» نوشته است: لوبینا یکی از قدیمی‌ترین مساجد شهر سارایوو، پایتخت بوسنی و هرزگوینا است و به تازگی به شکلی اساسی مرمت و نوسازی گرفته و انگار دوره جدید حیات خود را آغاز کرده است.

این مسجد ۵۰۰ سال پیش توسط عثمانی ساخته شد و شب‌های جمعه در آن مراسم ذکر و دعا برگزار می‌شود. «لژیونا جامای» در منطقه قدیمی شهر سارایوو، پایتخت بوسنی و هرزگوین قرار دارد. در این مسجد مانند دیگر مساجد سارایوو علاوه بر اقامه نمازهای پنج‌گانه یومیه و نماز جمعه، کلاس‌های آموزش قرآن برای کودکان و نوجوانان و مراسم مولودی خوانی و آیین‌هایی به مناسبت‌های گوناگون برگزار می‌شود و ۸۹ دانش‌آموز دختر و پسر عضو مکتب‌خانه (دارالقرآن) این مسجد هستند.

امام جماعت این مسجد «صالح افندی مشترواتس» از فعال‌ترین ائمه جمعه و مساجد سارایوو است.

گیندھا

حافظان گنجینه تاریخ و فرهنگ

نگاهی به سرگذشت تاکسیرانی در مشهدالرضا علیه السلام

درِ بَست... بَستِ بالا!

بیشتری پیدا کرد و ساخت هتل‌ها و مهمانپذیرها در فاصله طولانی‌تری نسبت به حرم مطهر سبب می‌شد زائران اقبال بیشتری نسبت به تاکسی‌ها به ویژه در فصل زمستان داشته باشند. در شبکه‌ها تا سال ۱۳۴۰ خورشیدی، یعنی حدود ۶۰ سال پیش، همچنان وسیله نقلیه غالب در مشهد بودند و تعدادشان در این سال به حدود ۳۲۰ دستگاه می‌رسید. در این سال و به ویژه پس از تأسیس فرودگاه و پس از آن راه‌آهن مشهد، نیاز به ساماندهی ناوگان تاکسیرانی بیش از هر زمان دیگری به چشم آمد. این بود که شهرداری مشهد با مرکزیت فلکه حضرتی، سازمان تاکسیرانی مشهد و حومه را تأسیس کرد و همه تاکسی‌های مشهد را در آن سازمان، رنگ‌های متنوع و مدل‌های مختلفی داشتند. تحت نظم و نظام ویژه‌ای درآورد و برای آن‌ها هم رنگ زرد را انتخاب کرد. در نیمه نخست دهه ۴۰،

ورود تاکسی به فضای شهری مشهد به ویژه بخش ارائه خدمات به زائران حرم رضوی، بدون چالش نبود. در شبکه‌چی‌ها که تعدادشان با وجود فعالیت تاکسی‌ها در شهر مشهد، هر روز بیشتر می‌شد، از ورود تاکسی به این عرصه بیمناک بودند.

و این نشان می‌دهد زائران و مجاوران به تدریج اقبال بیشتری به این وسیله نشان دادند.

■ شکل گرفتن نرخ‌نامه‌ها

تا پیش از تأسیس تاکسیرانی به خصوص در مسیرهای اطراف حرم مطهر که پرتدد بودند، نرخ دقیقی برای حمل و نقل مسافران وجود نداشت.

خودشان «مسافر درست» به آن‌ها می‌خورد. بد نیست اشاره کنیم که نخستین تاکسی تلفنی شهر مشهد هم که مجهز به سامانه بی‌سیم بود، در سال ۱۳۵۰ توسط شهرداری و با استفاده از خودروهای آخرین مدل برای خدمت‌رسانی در مسیر فرودگاه به داخل راه‌اندازی شد که البته تا مدت‌ها این تاکسی‌ها جنبه ترافیکی داشتند و افراد ثروتمند از آن‌ها استفاده می‌کردند.

متنوع و متعددی دارد که بلباطبیای به برخی از آن‌ها اشاره کرده و می‌گوید: ساخت جلد چرمی، ساخت جلد عطف و گوشه، مرقع‌سازی، آفت‌زدایی و اسیدزدایی اسناد و کتابها، مستندنگاری مرمت آثار، گردگیری ورق به ورق کتاب‌های چاپ سنگی و سری صحافی و طلاکوبی عناوین منابع چاپی، بررسی و آسیب‌شناسی اسناد و کتاب‌ها، سم‌پاشی و ضدعفونی محیط، پایش محیطی و بررسی و آسیب‌شناسی اشیای موزه‌ای در جمله کارهایی است که در فرایند حفظ و مرمت انجام می‌شود.

شاخصه‌های یک اثر نفیس در حوزه مرمت به شمار می‌رود و سبب می‌شود اقدام‌های حفاظتی و مرمتی لازم برای آن‌ها تعریف عملیاتی شود.

در سال جاری ۶۷۳ نسخه قرآن خطی، بیش از ۲ هزار برگ نسخه خطی بسیار نفیس، ۱۱۸ کتاب چاپ سنگی و سربی و بیش از ۴ هزار و ۳۰۰ برگ سند با دقت و ظرافت لازم توسط کارشناسان حفاظت و مرمت آثار فرهنگی این سازمان شده‌اند تا عمری طولانی‌تر پیدا کنند.

حفظ و مرمت این آثار هم‌روش‌ها و مراحل بزرگ

اسناد آستان قدس رضوی را بر عهده دارد. کتابها و اسناد خطی بگیرد تا آثار فلزی، چوبی، سفالی، فرش، منسوجات و نقاشی که هنگی به دست کارشناسان و مرمت‌کاران تخصصی این اداره می‌شود. حفاظت می‌شوند. طباطبایی می‌گوید حجم بسیار زیادی از آثار تاریخی و فرهنگی در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود. نفیس بودن آثار تاریخی تنها مرتبط به قدمت آن نیست بلکه معیارهایی همچون قدمت، محتوا، ارزش مادی و فناوری به کار رفته در آن نیز از دیگر

سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد
استان قدس رضوی، امسال بیشتر از
۱۸۴ هزار فعالیت حفاظتی و مرمتی برای
حفظ گنجینه آثار تاریخی و فرهنگی این
استان قدس انجام داده است.

این مطلب را سیدعلی طباطبایی، رئیس
اداره حفاظت و مرمت آثار فرهنگی استان
قدس رضوی می‌گوید. مجموعه‌ای که
تخصصی‌ترین اداره مرمت در شرق کشور
است و در حال حاضر مسئولیت حفاظت
و مرمت اشیای تاریخی و هنری موجود در
مختار سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز

گنجینه‌ها

حافظان گنجینه
تاریخ و فرهنگ

حرم مطهر رضوی بہ مناسبت شہادت امام کاظم علیہ السلام سیاہپوش شد

در سوگ پدر

در آستانه شهادت امام هفتم شیعیان پدر بزرگوار امام (رضاع) و سرای رضوی در غم و اندوه شهادت امام کاظم (ع) به سوگ نشسته است. حرم رضوی به نشانه عزای یکپارچه سیاهپوش شده و فضای معنوی همراه با حزن و اندوه سراسر حرم قدسی را پر کرده است. به نشانه عزای و کتیه بزرگ مشکی مزین به عبارت «یا باب الحوائج (ع)» و فرایز از زیارت امام موسی بن جعفر (ع) در محل انقلاب اسلامی و پیامبر اعظم (ص) این بارگاه ملکوتی مشهود است. تقاربه‌خانه، گلدسته طلا و در گلدسته صحن پیامبر اعظم (ص) نیز با نصب پرچم مشکی سیاهپوش شده‌اند.

دو دقیقه حرف حساب

وقف، معامله با خداست

حجت الاسلام قرائتی | همه ما به نحوی با وقف سر و کار داریم. عده کمی وقف می‌کنند، جمع کثیری از موقوفات استفاده می‌کنند. بنده هم اینجا نهمینم ۷۰ درصد وقف است... بخش زیادی از بدن بنده و شما آب است. من هم متولد کاشان هستم. کاشان هم قدیم لوله‌های ن بود، آب‌انبار بود. آب‌انبارهای کاشان هم وقتی است. خلاصه اینکه یا خودمان وقف می‌کنیم یا از موقوفات استفاده می‌کنیم... البته یک عده جنایتکار هم وقف‌ها را می‌خورند! بعضی وقف می‌کنند. بعضی وقف می‌خورند و بعضی سر و کارشان با وقف است.

در رابطه با ویژگی‌های وقف بگویم. وقف معامله با خداست. معامله با خدا چند امتیاز دارد نسبت به معامله با غیرخدا؛ اول: خدا جنس کم را هم می‌خرد، مردم جنس کم را نمی‌خرند. اگر خانم گفت برو ۲ کیلو انگور بخر، شما یک سیر خریدی ناراحت می‌شود. ولی خدا می‌گوید: یک سیر که هیچ، یک دانه انگور هم باشد قبول می‌کند. دوم: خدا به قیمت بهشت می‌خرد. مردم فووشش می‌زنند. سوت می‌کشند. یک خیابان هم با اسمت می‌کند. کارهای مردم را کف است، یا سوت است، ولی خدا به بهشت می‌خرد. «إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ» ... سوم: خدا حتی جنس معیوب را هم می‌خرد. امام که نماز می‌خواند می‌گوید: نماز خواندم، اما اگر یک عیب هم دارد، عیبش را هم بردار. «إِلَیَّهِ إِنْ كَانَ فِيهَا خَلَلٌ أَوْ نَقْصٌ مِنْ رُكُوعِهِ أَوْ سَجْدِهِ...» اگر رکوع و سجودش خلل و نقصی دارد عیب‌هایش را هم بردار و سوا نکن.

ویژگی دیگر وقف این است که نشانه روح بلند انسانی است. وقف «من» را «ما» می‌کند. آدمی تا وقتی که برای خودش است، می‌گوید: من... خانه من، وقتی خانه‌اش را وقف کرد، می‌شود خانه ما. وقف یعنی توسعه انسانی. الآن در توسعه‌های که در کشور گرفته می‌شود، دادم می‌گویند: توسعه سیاسی، توسعه اقتصادی، توسعه صنعتی، یک نفر در تلویزیون نمی‌گوید: توسعه انسانی.

وقف سیره پیامبر(ص) و ائمه(ع) است. پیغمبر ما موقوفه داشته، حضرت امیر(ع) موقوفه داشته. در یکی از جنگ‌ها که مسلمانان پیروز شدند، زمینی را گرفتند، یکی که تکه زمین هم به حضرت علی(ع) دادند. امیرالمؤمنین(ع) شروع به حفاری کرد و یک چاه کند. یک مرتبه آب شروع به جوشیدن کرد. ایشان فرمود کاغذ بیاورید بنویسم این وقف است. برای حاجی‌ها و زائرها و مستضعفین... شما انشاءالله اگر مدینه بروید، چسبیده به مدینه نزدیک مسجد اشرا که «حاجی‌ها» لباسشان را عوض می‌کنند، آنجا تابلو «آب علی» دیده می‌شود... چاهایی که ایشان وقف کرده‌اند. و هنوز هم به اسم علی بن ابی طالب(ع) است.

مهدی، جهانگیری، - عکس، وضو